

Forord

Det avtaleforslag som er inntatt i dette Bilag 6, er laget på grunnlag av de vurderinger som fremkommer i Kapittel 6 Ansvarlig selskap – ANS og DA.

Det er mange problemstillinger som kan reises i et selskapsforhold, og som det er viktig å tenke gjennom på forhånd. Jeg har derfor utarbeidet et avtaleforslag som omfatter svært mange av disse problemstillinger, slik at man blir oppmerksom på disse og “tvinges” til å tenke gjennom dem.

Det betyr ikke at det i alle selskap er nødvendig med slik omfattende regulering. Det er viktig at det foretas en konkret vurdering og diskusjoner mellom partene av hva som er relevant for det enkelte samarbeid. Dersom avtalene bare kopieres uten nærmere diskusjoner i det enkelte tilfelle, er det også stor fare for at bestemmelsene ikke blir etterlevet i praksis og at det dermed kan stilles spørsmål med hva som egentlig er avtaleforholdet i selskapet.

Spesielt vil jeg peke på at reguleringen av de økonomiske forhold er alternative forslag, basert på om man har “partnermodell” (6.3 A – 6.8 A) eller “kontorfellesskapsmodell” (6.3B-6.10B). For sistnevnte modell også alternativer med felles og separat likviditet (6.8B og 6.8C).

Jeg nevner videre at selskapsavtalen for indre selskap, Bilag 7, i stor grad regulerer de samme forhold som partneravtalen for ANS/DA, med unntak for de forhold som er spesifikke for et indre selskap med aksjeselskap som hovedmann. Forslaget til regulering er imidlertid ikke helt identisk. Det kan derfor være fornuftig å sammenligne de to avtaleforslagene for å finne hva som er hensiktsmessig for det enkelte selskap.

Jeg vil presisere at forslagene til avtaler ikke er å anse som Advokatforeningens anbefaling til hvordan slike avtaler bør være.

Elisabeth Wille

Bilag 6 Partneravtale for ANS / DA

Innholdsfortegnelse

Forord.....	1
1. Innledning.....	4
2. Etablering og opptak av nye partnere.....	4
2.1 Etablering og oppstart.....	4
2.2 Formål og virksomhetsområde	4
2.3 Eierinteresser og partneres privatøkonomi	5
2.4 Selskapets organer	5
2.5 Opptak av nye partnere.....	6
3. Styring og administrasjon.....	6
3.1 Selskapsmøtet	6
3.2 Styret	7
3.3 Etikkansvarlig / etisk komité.....	8
3.4 Hvitvaskingsrutiner og hvitvaskingsansvarlig.....	8
3.5 Behandlingsansvarlig etter personopplysningsloven.....	8
3.6 Ansatte	8
4. Oppdrag og klienter.....	8
4.1 Faglig arbeid,	8
4.2 Interessekonflikt og godkjenning av klienter og oppdrag.....	9
4.3 Oppfølging av advokatfullmektiger	9
4.4 Sykdom og foreldrepermisjon	9
5. Ansvar, sikkerhetsstillelse og forsikring	10
5.1 Ansvar	10
5.2 Sikkerhetsstillelse og forsikring	11
5.3 Håndtering av erstatningssaker og disiplinærklager	12
6 Økonomiske forhold.....	12
6.1 Budsjett og regnskap.....	12
6.2 Fakturering	12
Alternativ 6 A - likedelingsmodell – eventuelt med tilpasninger	13
6.3 A Selskapsinntekt og særinntekt	13
6.4 A Selskapskostnader	13
6.5 A Fordeling av overskudd (underskudd).....	13

6.6 A	Likviditetsstyring.....	13
6.7 A	Sykdom og foreldrepermisjon	14
6.8 A	Nedtrapping.....	14
Alternativ 6 B - kontorfellesskapsmodell		14
6.3 B	Selskapsinntekt og særinntekt	14
6.4 B	Selskapskostnader	14
6.5 B	Særkostnader	15
6.6 B	Utgifter og inntekter knyttet til advokatfullmektiger og ansatte advokater. Inntekter fra andre ansatte	15
6.7 B	Fordeling av overskudd (underskudd).....	16
6.8 B	Likviditetsstyring – felles likviditet	16
6.8 C	Likviditetsstyring – separat likviditet.....	17
6.9 B	Sykdom og foreldrepermisjon	17
6.10 B	Nedtrapping	17
7	Avslutning av selskapsforhold	18
7.1	Uttreden ved oppnådd aldersgrense	18
7.2	Uttreden etter oppsigelse fra partner.....	18
7.3	Oppsigelse fra selskapets side.....	19
7.4	Utelukking.....	19
7.5	Fellesregler	20
7.5.1	Oppgjør for eierandel	20
7.5.2	Særlig om opptjente men ikke fakturerte eller innbetalte honorarer.....	21
7.5.3	Vederlag for administrativ bistand i forbindelse med uttreden	21
7.5.4	Betaling.....	21
7.5.5	Ansvar for fremtidige erstatningskrav – forsikringsdekning	21
7.6	Oppløsning.....	22
8.	Twister og tvisteløsning.....	23

Mellom advokatene, senere kalt partnerne, er i dag inngått følgende Partneravtale¹:

1. Innledning

Partnerne har i felleskap stiftet/skal i felleskap stifte et ansvarlig selskap (ANS) / med delt ansvar (DA) under navnet ANS/DA. Det er inngått selskapsavtale i henhold til selskapsloven § 2-3 (Selskapsavtalen²), og selskapet er registrert / skal registreres i Foretaksregisteret.

Det er avtalt at partnerne ikke skal ha deltakeransvar for erstatningsansvar som selskapet pådrar seg, jf. domstolloven § 232 femte ledd. Denne ansvarsbegrensningen fremgår av Selskapsavtalen og er/blir således registrert i Foretaksregisteret.

Partneravtalen regulerer partnernes rettigheter og plikter i forhold til hverandre utover det som er regulert i Selskapsavtalen.

2. Etablering og opptak av nye partnere

2.1 Etablering og oppstart

Selskapet starter sin advokatvirksomhet kontorlokalene ifra Fra dette tidspunkt løper selskapets ansvar for å dekke de løpende selskapsforpliktelsene.

Hver av advokatene er per dette tidspunkt forpliktet til å ha innbetalt det innskudd som fremgår av Selskapsavtalen § 6³. Innskudd i form av gjenstander (kontormøbler, datautstyr, litteratur mv.) fremgår av Bilag 1 hvor det også fremgår hva som er lagt til grunn som verdi på disse.

2.2 Formål og virksomhetsområde

I samsvar med Selskapsavtalens § 3 er advokatselskapets formål å drive advokatvirksomhet og annen virksomhet som har naturlig tilknytning til advokatvirksomheten, herunder eiendomsmegling.

Alle advokater og advokatfullmektiger i Selskapet skal være medlemmer av Advokatforeningen og er forpliktet til å følge foreningens regelverk og pålegg, herunder om oppdragsbekreftelse og obligatorisk etterutdanning.

Partnerne skal utøve sin virksomhet til beste for Selskapet. Enhver partner skal være rettskaffen og åpen i forholdet til sine partnere og Selskapets klienter, og gjøre sitt beste for å opprettholde og fremme advokatselskapets gode omdømme. Virksomheten skal drives

¹ Denne avtalen og avtalen for indre selskap er i stor grad bygget på samme lest. Enkelte punkter er imidlertid regulert noe forskjellig, og det kan være hensiktsmessig å sammenligne de to avtalesforslag for å finne den mest hensiktsmessige regulering i det konkrete tilfellet.

² Dette er den formelle avtale som skal sendes inn når selskapet registreres i Foretaksregisteret, jf foretaksregisterloven § 4-4 a). Partneravtalen kan sammenlignes med en aksjonæravtale i aksjeselskaper.

³ Dersom det ikke avtales innskudd, men innskuddsforpliktelse, må det avtales hvordan selskapet skal finansieres fra oppstarten.

overensstemmende med de etiske regler som gjelder for advokatyret slik disse er nedfelt i Regler for god advokatskikk.

Advokatvirksomheten og virksomhet som står i nær sammenheng med denne skal være partnernes hovedbeskjeftigelse.

2.3 Eierinteresser og partneres privatøkonomi

Partnerne har like store deltakerandeler i selskapet. Det kan fastsettes redusert deltakerandel.

Partnerne eier hver for seg bøker, individuelt inventar, utsmykning osv., som de selv har anskaffet. Det føres liste over disse gjenstander.

Ingen partner kan stille sin andel i selskapet som sikkerhet for noe forhold vedrørende ham eller henne privat. Selskapsmøtet kan vedta retningslinjer for hvilke verv partnerne kan påta seg, og for deres private investeringer.

Hver partner skal hvert år sende sin selvangivelse til selskapets revisor⁴ til gjennomgang. Innsendelsen skal foretas innen 14 dager etter at selvangivelsen er innsendt til skattekontoret. Revisor skal på bakgrunn av selvangivelsen vurdere om det er forhold vedrørende partnernes privatøkonomi som kan innebære alvorlig fare for tap for selskapet eller de øvrige partnere.

Dersom revisor finner at dette ikke er tilfelle, skal han/hun gi en opplysning til selskapets styre om dette.

Dersom revisor vurderer at det foreligger forhold hvor det synes å kunne være fare for tap, skal han/hun ta dette opp med vedkommende partner og be om ytterligere opplysninger. Dersom konklusjonen på denne gjennomgang er at det er alvorlig fare for tap som nevnt i første avsnitt, skal revisor varsle selskapets styre om dette. Vedkommende partner plikter da å gi selskapets styre alle relevante opplysninger om sin og eventuell ektefelles eller samboers/partners private økonomi.

Manglende oppfyllelse av bestemmelsene om revisorgjennomgang av selvangivelser eller avgivelse av opplysninger som følge av revisors varsel til styret, anses som mislighold av partneravtalen og kan medføre oppsigelse eller utelukkning fra selskapet, jf. pkt. 6.3 og 6.4.

2.4 Selskapets organer

Selskapsmøtet er selskapets øverste organ. Hver partner har én stemme på selskapsmøtet. For partnere med redusert deltakerandel, må det fastsettes hva hans/hennes stemmeandel skal være.

Selskapet skal ha et styre bestående av 3 - 5 medlemmer etter selskapsmøtets beslutning. Styrets leder og medlemmer velges av selskapsmøtet. Hver partner plikter å motta valg til styret, dog slik at ingen kan pålegges å være styremedlem mer enn to år sammenhengende.

⁴ Eller eventuelt internt kontrollorgan dersom man har dette.

Selskapets ansatte har rett til å være representert i styret i henhold til reglene i selskapsloven. Selskapsmøtet kan beslutte at ansatte skal være representert i styret selv om de ikke har rett til det iht. loven.⁵

Styret representerer selskapet utad.

Selskapsmøtet kan beslutte at det skal ansettes daglig leder eller utpekes en administrerende partner. Det er styrets ansvar i tilfelle å ansette og inngå arbeidsavtale/arbeidsinstruks for daglig leder eller administrerende partner. Dersom det utpekes en administrerende partner, må det reguleres hvilken betydning dette skal få for hans/hennes andel av selskapets overskudd, både mens stillingen innehas, og eventuelt i en opptrappingsperiode til vanlig advokatvirksomhet etter at vedkommende trer ut av stillingen.

Selskapsmøtet skal utpeke en etikkansvarlig partner eller etikkomite.

Nærmere regler om selskapets organer er inntatt i pkt. 3.

2.5 Opptak av nye partnere

Opptak av nye deltakere i selskapet besluttes i selskapsmøte og krever tilslutning fra fire femtedeler av partnerne.⁶ Nye deltakere må tiltre denne partneravtale før inntreden

Ved inntreden i selskapet skal ny partner innbetale kapitalinnskudd eller pålegges en innskuddsforpliktelse tilsvarende⁷ som for eksisterende partnere, jf. Selskapsavtalen § 6.⁸

3. Styring og administrasjon

3.1 Selskapsmøtet

Ordinært selskapsmøte avholdes innen utgangen av mars måned hvert år. I tillegg avholdes normalt faste selskapsmøter innen utgangen av mai, august, oktober og desember. Ut over dette avholdes selskapsmøter etter behov.

Selskapsmøtet innkalles av styret. Når minst 10 % av partnerne krever det, skal det innkalles til selskapsmøte. Innkalling skjer ordinært med minst 8 dagers varsel. Dersom selskapsmøtet skal ta stilling til saker som krever fire femtedels flertall, skal innkallingen inneholde styrets forslag til vedtak i saken.

Ordinært selskapsmøte skal behandle årsregnskap og utdeling av eventuelt overskudd samt eventuelle andre saker som Styret fremlegger for Selskapsmøtet. For øvrig skal selskapsmøtet behandle alle saker som i henhold til selskapsloven eller nærværende avtale skal behandles av

⁵ Det kan eventuelt reguleres at saker som gjelder forholdet mellom partnere kan behandles uten at de ansatte er til stede under behandlingen.

⁶ Alternativt kan man regulere et mindre krav til flertall, for eksempel to tredjedeler eller tre fjerdedeler. Det annet ytterpunkt er å kreve enstemmighet, men dette anbefales ikke, med mindre det bare er tre/fire partnere i selskapet.

⁷ Det kan eventuelt avtales at innskudd skal innbetales over en tidsperiode etter en opptrappingsplan. Da må det også tas stilling til hvilken betydning dette skal ha for eierandel, stemmerett og andel av overskudd/underskudd.

⁸ Dersom det avtales at det i tillegg skal betales for eierandelen, må det reguleres hvordan verdsetting og betaling skal skje.

Selskapsmøtet, og ellers alle saker som er av vesentlig betydning for selskapet og partnerne, herunder utpeking av en etikkansvarlig partner eller etikkomite.

Alle partnere har rett til å møte i selskapsmøtet og hver partner har én stemme. For partner med redusert deltakerandel gjelder den avtalte stemmeandel. En partner kan la seg representere på selskapsmøtet ved fullmektig, som selv skal være partner.

Selskapsmøtet er beslutningsdyktig når mer enn halvparten av partnerne er til stede eller representert ved fullmektig.

Beslutninger fattes med alminnelig flertall blant de avgitte stemmer med mindre annet følger av denne avtale.

Minst fire femtedels flertall av stemmene til samtlige partnere kreves for:

- endring av denne partneravtalen
- opptak av ny partner
- vedtak om oppsigelse av partnerforhold fra selskapets side
- utelukking av partner
- vedtak om oppløsning av selskapet, dog nærmere bestemmelser i pkt. 7.6
- vedtak om retningslinjer for verv og private investeringer, og endringer av slike retningslinjer

I saker som krever fire femtedels flertall, har partnere som ikke har anledning til å være til stede på selskapsmøtet, og som ikke har utpekt fullmektig, rett til å avgi sin stemme ved skriftlig melding til styret innen en nærmere angitt frist. Blank stemme eller manglende avgivelse av stemme innen den angitte frist, betyr aksept av styrets forslag.

I sak om styrevalg, opptak av nye partnere, oppsigelse fra selskapets side og utelukking av partner, kan det kreves hemmelig avstemning.

Det føres protokoll for selskapsmøtet som undertegnes av samtlige partnere, med mindre selskapsmøtet beslutter at protokollen skal undertegnes av bestemt angitte partnere i det enkelte tilfelle. Kopi av protokollen tilstilles partnerne.

3.2 Styret

Styret har ansvar for selskapets daglige drift iht. retningslinjer vedtatt i selskapsmøtet og kan foreta delegering⁹ av arbeidsoppgaver i samsvar med disse retningslinjer.

Styret skal gjennomføre regelmessige medarbeidersamtaler med alle selskapets partnere, minst en gang per halvår. Oppgaven kan delegeres til ett av styrets medlemmer¹⁰.

⁹ Dette vil ikke være aktuelt i selskaper hvor det er en daglig leder/administrerende partner, jf. pkt. 2.4 fjerde avsnitt.

¹⁰ Dersom selskapet har administrerende partner, er det naturlig at han/hun deltar i slike samtaler.

Styret skal utarbeide rutiner for kvalitetssikring og risikostyring/internkontroll¹¹, og kan utpeke en person som ansvarlig for dette området¹². Det skal utarbeides særlige rutiner for oppfølging av advokatfullmektiger.¹³

3.3 Etikkansvarlig / etisk komité

Etikkansvarlige / etisk komité er rådgivende organ for selskapet i etiske spørsmål og har ansvar for at selskapet har og gjennomfører et forsvarlig opplæringsprogram innenfor etikk. Alle partnere og ansatte kan fremlegge konkrete saker for etikkansvarlige / etisk komité til vurdering.

3.4 Hvitvaskingsrutiner og hvitvaskingsansvarlig

Selskapsmøtet skal utarbeide interne kontroll- og kommunikasjonsrutiner som skal sikre oppfyllelse av forpliktelsene i hvitvaskingsregelverket, samt utpeke en person i ledelsen¹⁴ som ansvarlig for at rutinene følges, jf. hvitvaskingsloven § 23.

3.5 Behandlingsansvarlig etter personopplysningsloven

Styret skal utpeke en behandlingsansvarlig etter personopplysningsloven.

3.6 Ansatte

De ansatte er en vesentlig ressurs for selskapet. Selskapet og partnerne skal så langt det er mulig legge forholdene til rette for at den enkelte ansatte får arbeidsmessige utfordringer som grunnlag for et godt, resultatorientert arbeidsmiljø.

Ansettelse og oppsigelse av kontorpersonale, samt lønnsreguleringer, gratialer m.m. for disse, hører inn under styret.

Ansettelse og oppsigelse av fullmektiger/ansatte advokater avgjøres av selskapsmøtet med mindre dette er delegert til styret.

Bare styret kan pålegge fullmektiger/ansatte advokater å utføre firmaarbeid eller ikke-fakturerbart arbeid.

4. Oppdrag og klienter

4.1 Faglig arbeid,

Alle partnerne skal arbeide for at klienter og oppdrag tilføres selskapet. Dersom en partner får for liten tilgang på oppdrag eller mister oppdrag, skal de øvrige medvirke til at hans/hennes

¹¹ Disse rutiner bør i det minste omhandle aksept, gjennomføring og avslutning av oppdrag, herunder rutiner for avklaring av interessekonflikt.

¹² Det er viktig at rutinene følges opp, for eksempel ved at den utpekte person både har ansvar for utvikling av rutinene og for kontroll med at disse følges.

¹³ Se Advokatforeningens veiledning for ansettelse og oppfølging av advokat fullmektiger

¹⁴ Merk at hvitvaskingsloven krever at hvitvaskingsansvarlige skal være en person i ledelsen.

oppdragsmengde igjen blir tilfredsstillende. Partnerne skal bestrebe seg på at oppdrag tilføres til de øvrige, basert på deres faglige orientering og arbeidsmengde.¹⁵

For hvert oppdrag skal det utpekes en ansvarlig advokat, jf domstoloven § 232 første ledd. Bare partnere kan være ansvarlig advokat.¹⁶

Partnerne er forpliktet til å følge de oppdragsrutiner som er vedtatt i selskapet.

4.2 Interessekonflikt og godkjenning av klienter og oppdrag

Oppdragsansvarlig partner er ansvarlig for at det foretas tilfredsstillende avklaring av om det foreligger interessekonflikt i samsvar med selskapets rutiner for dette.

I tillegg skal alle nye klienter og oppdrag godkjennes av advokatselskapets styre¹⁷, med mindre det dreier seg om oppdrag for eksisterende klient som ikke avviker vesentlig fra tidligere oppdrag for samme klient. Kravet til godkjenning gjelder også oppdrag som lønnsinnberettes, som for eksempel undervisnings- og sensurarbeid, verv som voldgiftsdommer og styre- og tilsvarende verv.

For styre- og tilsvarende verv kan styret sette som betingelse for godkjenning av vervet at det blir tegnet felles styreansvarsforsikring for hele styret i det eksterne selskapet, og herunder at advokatselskapets styre skal godkjenne vilkår og forsikringssum,

Dersom det foreligger interessekonflikt som kan løses ved at selskapet sier fra seg et oppdrag eller et klientforhold, og de ansvarlige partnere ikke blir enige om hvilket forhold som skal vike, skal saken forelegges for styret til avgjørelse.

4.3 Oppfølging av advokatfullmektiger

Alle partnere har rett og plikt til å benytte selskapets advokatfullmektiger og ansatte advokater i utførelsen av sine oppdrag. De skal søke å tilføre dem arbeidsoppgaver som er nødvendige for en tilfredsstillende beskjeftigelse, avpasset etter deres erfaring og ferdighet, og så langt dette er forenlig med klientens interesser.

Den som er prinsippal på et oppdrag, skal følge opp fullmektigens arbeid, jf Regler for god advokatskikk pkt. 5.7 og i henhold til selskapets rutiner for dette.

4.4 Sykdom og foreldrepermisjon

Ved sykdom har de øvrige partnerne rett og plikt til å sørge for at løpende saker behandles og at den syke partners saksportefølge holdes intakt. Tilsvarende gjelder dersom en partner av andre grunner blir ute av stand til å ivareta sine oppdrag.

¹⁵ Dersom det er lite faglig samarbeid og man har valgt "kontorfellesskapsmodellen" for den økonomiske fordeling, kan det vurderes i hvilken grad det skal være plikt til å bidra til oppdrag til andre partnere.

¹⁶ Det bør vurderes om eventuelle ansatte advokater med egen aktiv advokatbevilling, skal kunne fremstå som ansvarlig advokat.

¹⁷ I store selskaper blir dette u håndterlig for styret. Dersom selskapet har administrerende partner, kan oppgaven ligge hos denne. I andre tilfeller bør selskapsmøtet bestemme hvilket organ som skal ha slik godkjennelsesmyndighet.

Styret bestemmer om det skal tegnes sykeavbruddsforsikring for samtlige partnere. Utbetaling under forsikringen tilfaller i tilfelle selskapet. Den enkelte partner kan selv velge å tegne sykeavbruddsforsikring som særkostnad og hvor erstatning i tilfelle utbetales til vedkommende selv.¹⁸

Dersom en partner er sykemeldt mer enn 50 % i til sammen 18 måneder i løpet av en 36 måneders periode, kan selskapet beslutte å si opp vedkommendes partnerforhold, jf. pkt. 7.3.

Styret kan bestemme at det skal tegnes en nøkkelmansforsikring som gir dekning til selskapet dersom en av partnerne dør.

Partnerne har rett til å ta ut foreldrepermisjon i den utstrekning som følger av offentlige regler. I permisjonstiden skal de øvrige partnere sørge for at hans/hennes saker og klienter ivaretas på en forsvarlig måte. En partner i permisjon skal i nødvendig utstrekning forsøke å være tilgjengelig for å bidra dersom dette er nødvendig av hensyn til saken eller klienten.

Styret har et overordnet ansvar for å se til at alle selskapets oppdrag blir behandlet på forsvarlig måte.

5. Ansvar, sikkerhetsstillelse og forsikring

5.1 Ansvar

Det er avtalt at partnerne ikke skal ha personlig ansvar for selskapets profesjonsansvar, jf. domstolloven § 232 femte ledd. For øvrige forpliktelser er partnerne utad solidarisk / proratarisk¹⁹ ansvarlige.

Innad er partnerne ansvarlige for fellesforpliktelser i henhold til det som følger av overskuddsdelingsreglene, og er separat ansvarlige for eventuelle særforpliktelser.

Dersom selskapet blir ilagt erstatningsansvar for profesjonsfeil som skyldes forsett fra en av partnerne, og som dermed ikke dekkes av selskapets ansvarsforsikring, har selskapet rett til å kreve regress hos den ansvarlige partner.

Dersom selskapet må dekke egenandel ved forsikringsdekning av erstatningsansvar som følge av forhold hos en partner i vedkommendes advokatvirksomhet forut for hans/ hennes inntreden i selskapet, kan selskapet kreve regress for egenandelen²⁰. Tilsvarende gjelder dersom manglende forsikringsdekning skyldes oversittelse av meldefrist fra den ansvarlige partners side.

¹⁸ Dersom partnere har rett til sin vanlige andel av selskapsoverskuddet også under sykdom, er det naturlig at utbetaling under sykeavbruddsforsikringen tilfaller selskapet. Ved "kontorfellesskapsmodellen" er det mest naturlig at forsikringsforpliktelsen ligger på den enkelte som også mottar eventuelle utbetalinger.

¹⁹ Teksten tilpasses etter valgt ansvarsform, jf pkt. 1

²⁰ Dersom egenandelen er større enn det er rimelig at en enkelt person skal dekke, kan det eventuelt settes en beløpsbegrensning her.

5.2 Sikkerhetsstillelse og forsikring

Styret har ansvaret for at det tegnes lovbestemt sikkerhetsstillelse for alle selskapets advokater og for at det tegnes tilstrekkelig ansvarsforsikring hos tilstrekkelig solvent forsikringsselskap og på forsvarlige forsikringsvilkår²¹ som også inkluderer kriminalitetsforsikring.

Styret kan bestemme at forsikringen også skal inkludere styreansvarsforsikring knyttet til den enkelte partner, jf. dog pkt. 4.2 tredje avsnitt.²² Dersom det blir utbetaling under denne forsikring, og vedkommende partner ikke har sørget for å oppfylle pålegg om felles styreansvarsforsikring for det eksterne styre, eller forsikringen ellers ikke er oppfyller de vilkår som advokatselskapets styre har krevet som grunnlag for godkjenningen av vervet, kan styret²³ beslutte at vedkommende partner skal dekke en del av økte forsikringskostnader for advokatselskapet som utbetalingen medfører.

(Partner går ut)

Videre må forsikringen inkludere evigvarende²⁴ dekning for partnere og ansatte advokater som slutter å drive advokatvirksomhet (run off). Dersom den uttrådte partner skal drive advokatvirksomhet i et annet foretak, er selskapet forpliktet til å sørge for at den uttredende er dekket i selskapets forsikringsordning i en periode på minst tre kalenderår²⁵ etter fratredelsen. Eventuelle identifiserbare merkostnader ved slik dekning kan kreves betalt av den uttredende.²⁶ Forsikringspolisen må inneholde bestemmelse om at selskapets forsikringsgiver fraskriver seg retten til å kreve regress hos den uttrådte advokat eller dennes eventuelle nye forsikringsgiver.²⁷

(Partner kommer inn)

Forsikringen må dekke erstatningskrav for nye partneres tidligere advokatvirksomhet, med mindre styret finner det hensiktsmessig med en tidsmessig eller beløpsmessig begrensning.²⁸

²¹ Vær spesielt oppmerksom på formulering av når varslingsfrist til forsikringsgiver begynner å løpe og identifikasjonsproblematikk i forbindelse med dette.

²² Vær oppmerksom på at det er økende tendens til store krav under styreansvarsforsikring, og at det kan være grunn til å vurdere hensiktsmessigheten av at firmaforsikringen omfatter partnernes styreansvar.

²³ Det kan vurderes om slik beslutning bør behandles i selskapsmøte.

²⁴ Det anbefales ikke at det er tidsbegrensning på etterdekningen for advokater som slutter å praktisere. Krav kan reises svært mange år etter at det skadevoldende forhold fant sted, og det er vanskelig på forhånd å vite hvor lang tid som er nødvendig.

²⁵ Periodens lengde bør fastsettes ut fra hvor lang tid det kan gå før erstatningskrav reises. Dette vil variere etter typer saker. Innenfor forretningsjus kan tre år være nok, men merk at erstatningskrav knyttet til rådgivning vedrørende skatt og store internasjonale kontrakter ofte kan komme svært lenge etter at rådgivningen er gjort. Dekningens lengde kan også ses i sammenheng med advokatens nye forsikring, slik at det ikke blir noe "hull" i advokatens forsikringsdekning.

²⁶ Det bør vurderes om en slik bestemmelse er rimelig eller hensiktsmessig.

²⁷ Hvis kravet blir reist mot det nye firma eller vedkommende uttrådte advokat, bør det være regress mot det tidligere firma eller dettes forsikringsgiver. Det vil medføre at erstatningen dekkes av den juridiske enhet som hadde ansvaret da den skadevoldende handling eller unnlattelse fant sted. Dette reguleres i pkt. 7.5.5

²⁸ Dette kan for eksempel begrensnes til krav som reises mer enn ett år etter inntredenen, eller til forsikringssummen i vedkommendes tidligere forsikringsdekning. Dersom det settes en karantenetid vil det være viktig for den nye partner å forsikre seg om at han i denne perioden er omfattet av tilstrekkelig forsikring i sitt gamle advokatforetak, jf. note 25.

5.3 Håndtering av erstatningssaker og disiplinærklager

Dersom den enkelte partner blir oppmerksom på at det er mulighet for erstatningsansvar for vedkommende i forbindelse med et oppdrag eller verv, skal dette umiddelbart tas opp med styret som tar stilling til hvordan saken videre skal behandles. Det samme gjelder dersom andre i advokatselskapet blir oppmerksom på slike forhold.²⁹

Som hovedregel skal saken behandles av en annen enn den partner som er ansvarlig for den mulige skaden³⁰, men vedkommende har rett og plikt til å bistå den advokat som håndterer saken på vegne av selskapet.

Tilsvarende gjelder dersom det innkommer disiplinærklage på en av selskapets advokater eller advokatfullmektiger.

Selskapets partnere skal hvert halvår avgi erklæring til styret om hvorvidt det foreligger omstendigheter som kan lede til erstatningskrav eller disiplinærsaker, og eventuelt redegjøre nærmere for disse.³¹

6 Økonomiske forhold

6.1 Budsjett og regnskap

Styret skal senest til selskapsmøtet i desember hvert år utarbeide og fremlegge budsjett for det påfølgende år for selskapsmøtet. Budsjettet skal inkludere inntektsbudsjett for partnerne.

Ved avslutningen av hvert kvartal skal styret fremlegge kvartalsregnskap.

Årsregnskap for det foregående regnskapsår utarbeides innen utgangen av februar hvert år.

Partnerne har tilgang til regnskapsmateriale og bilag når de måtte ønske det. Dog skal det tas nødvendig hensyn til regnskapsavdelingens arbeidssituasjon. Ønsker en partner opplysninger eller materiale som det vil være tidkrevende for den regnskapsansvarlige å fremskaffe, avgjør styret når og på hvilken måte arbeidet skal utføres.

6.2 Fakturering

Fakturering av utestående honorar skal som utgangspunkt skjer månedlig, med mindre oppdragets art eller avtale med klient medfører andre betalingsordninger.

Partnerne har ansvar for en forsvarlig avregning av honorarer i saker hvor de er saksansvarlige. Dersom faktura til klient omfatter arbeid utført av flere partnere, skal fakturagrunnlaget fastsettes i fellesskap mellom dem.

Dersom fakturaen også omfatter arbeid utført av advokatfullmektiger eller ansatte advokater, skal disse i rimelig grad involveres ved utarbeidelse av fakturagrunnlaget.

²⁹ Tilsvarende regler bør gjelde for ansatte advokater og advokatfullmektiger. Dette bør i tilfelle inntas i hans/hennes arbeidsvilkår

³⁰ Det bør vurderes om det er hensiktsmessig å benytte ekstern bistand i slike saker.

³¹ Såkalt "claims sweep".

Alternativ 6 A - likedelingsmodell – eventuelt med tilpasninger

6.3 A Selskapsinntekt og særinntekt

All inntekt fra advokatvirksomheten inngår i selskapets bruttoinntekt. Som inntjening fra virksomheten som advokat regnes også eventuelle andre inntekter som har sammenheng med advokatvirksomheten, som for eksempel styrehonorarer, foredragsinntekter, sensur- og undervisningsinntekter og inntekter fra utrednings- og komitearbeid, samt royalty.³² I den grad slike inntekter lønnsinnberettes, må dette hensyntas når det gjelder selvangivelser og beskatning.

6.4 A Selskapskostnader

Alle kostnader ved drift av advokatvirksomheten er selskapskostnader med mindre annet er avtalt.

6.5 A Fordeling av overskudd (underskudd)³³

Selskapets “resultat”³⁴ fordeles mellom partnerne i henhold til deres eierandel. Fordelingen av dette mellom arbeidsgodtgjørelse og overskuddsandel fastsettes av selskapsmøtet³⁵.

Selskapsmøtet kan bestemme³⁶ at inntil 10 % av selskapets overskudd skal fordeles på annen måte, hvem som skal foreta fordelingen og hvilke kriterier som skal legges til grunn for fordelingen³⁷.

6.6 A Likviditetsstyring

Hver partner får hver måned utbetalt uttak fra selskapet³⁸. Uttaket fastsettes med basis i 80 % av selskapets antatte netto inntekt iht. godkjent budsjett. Den enkelte partners uttak fastsettes i samsvar med hans/hennes avtalte andel av overskudd.

Styret kan justere uttaket dersom selskapets inntjening eller likviditetssituasjon gjør dette nødvendig.

Endelig avregning foretas når selskapets regnskap for foregående år er vedtatt av selskapsmøtet. Ved avregningen må det tas hensyn til eventuelle uoppgjorte honorarkrav slik at selskapets likviditet er ivaretatt.

³² Alternativt kan man avtale at slike inntekter skal holdes utenfor selskapets regnskap og tilfalle den enkelte direkte. Det bør da avtales nærmere hvor mye av slike oppdrag den enkelte partner kan påta seg innenfor kravet om at advokatvirksomheten skal være partnernes hovedbeskjeftigelse, jf pkt. 1.2.

³³ I mange selskaper tas hele overskuddsdelingsmodellen inn som et vedlegg til avtalen. Det er særlig hensiktsmessig hvis det er en komplisert modell.

³⁴ Her menes resultatet før eventuell arbeidsgodtgjørelse. Denne er formelt en utgift som reduserer det egentlige resultat.

³⁵ Det bør vurderes om beslutningen kan legges til styret. Det er viktig at den delen som er arbeidsgodtgjørelse, ikke er lavere enn lønn til den høyest ansatte i selskapet, med mindre det foreligger særlige forhold.

³⁶ Krav til flertall ved vedtak om dette, er ikke særregulert i pkt. 3.1. Det innebærer at alminnelig flertall er tilstrekkelig. Det kan vurderes om slik beslutning skal krever 4/5 dels flertall. Det vil bety at dersom mer enn 1/5 av partnerne er i mot, blir det full likedeling.

³⁷ Hvis man ønsker skjevdeling av stor andel og avanserte kriterier for tildeling, er antakelig økonomisk regulering som foreslått i pkt. 5 B mer hensiktsmessig.

³⁸ Dette er basert på at arbeidsgodtgjørelse ikke utbetales løpende, men fastsettes i forbindelse med fordelingen av det totale overskudd. Alternativt kan det avtales for hvert år hvor stor arbeidsgodtgjørelsen skal være, og utbetale denne løpende som lønn.

6.7 A Sykdom og foreldrepermisjon

Ved sykemelding i inntil 12 måneder har vedkommende partner rett til arbeidsgodtgjørelse og den andel av selskapets overskudd som følger av selskapets vanlige regler.

Ved foreldrepermisjon har vedkommende partner i en seksmåneders periode av permisjonen rett til arbeidsgodtgjørelse og en andel av selskapets overskudd som tilsvarer hans/hennes halve gjennomsnittsinntekt for det foregående inntektsår.³⁹ Han/hun må selv dekke sine eventuelle særutgifter og har ansvar for å dekke sitt inntektsbehov ut over dette. Styret kan i særlige tilfeller avtale endringer i dette med den enkelte partner.

6.8 A Nedtrapping

En partner som har fylt 62 år har rett til å trappe ned sin advokatvirksomhet uten at dette anses å være mislighold av selskapsforholdet.⁴⁰ Nedtrappingen gjennomføres som reduksjon i selskapsandel, med rett til tilsvarende redusert arbeidsgodtgjørelse og andel av selskapets overskudd.⁴¹ Ved beregning av hans/hennes selskapsandel kan det tas hensyn til overføring av klienter og saker, bistand med administrativt arbeid osv.

Dersom nedtrappingen går ned til under 50 % av full andel, kan selskapets styre treffe bestemmelser om hans/hennes bruk av kontorfasiliteter, kontorpersonale osv.

Uten særskilt avtale kan slik tilknytning ikke vare lenger enn fem år, og skal i alle fall opphøre når han/hun fyller 70 år⁴². Avtale om nedtrapping må vedtas av selskapsmøtet.

Alternativ 6 B - kontorfellesskapsmodell

6.3 B Selskapsinntekt og særinntekt

All inntekt fra advokatoppdrag regnes som selskapsinntekt.

Styrehonorarer, foredragsinntekter, sensur- og undervisningsinntekter og inntekter fra utrednings- og komitearbeid samt royalty fra juridisk forfatterskap regnes som særinntekt for den enkelte.⁴³ Som utgangspunkt skal slike inntekter inngå direkte til den enkelte, og ikke til selskapet.

6.4 B Selskapskostnader.

Alle kostnader ved drift av advokatvirksomheten, og som ikke er oppregnet i pkt. 6.5 B, er selskapskostnader med mindre annet er vedtatt.

³⁹ Denne bestemmelsen må tilpasses i henhold til selskapets overskuddsdelingsmodell.

⁴⁰ Dette forutsetter at det ikke er en fast nedtrappingsplan som gjelder for alle partnerne.

⁴¹ Enkelte advokatselskaper har innført bestemmelser om at partnere etter en viss alder går over til å være ansatte advokater. En slik løsning kan kombineres med bestemmelse om at vedkommende beholder en prosentandel av de salærer han eller hun tar inn, eller som allokteres til vedkommende som lønn, og resten går til dekning av selskapets kostnader.

⁴² I lys av selskapets ansvar for profesjonsfeil, bør det vurderes om denne aldersgrensen er for høy.

⁴³ Også ved en økonomimodell etter kontorfellesskapsprinsippet bør det avtales nærmere hvor mye av slike oppdrag den enkelte partner kan påta seg innenfor kravet om at advokatvirksomheten skal være partnernes hovedbeskjeftigelse, jf pkt. 1.2.

Som selskapskostnad regnes intern fakturering av arbeid for firmaet som enten er utført etter anmodning fra styret, eller etter forhåndsgodkjennelse av dette, som for eksempel arbeid i forbindelse med administrasjon eller profilering av firmaet.

Likeledes er styrearbeid i advokatselskapet selskapskostnad. Selskapsmøtet fastsetter en årlig ramme for slik interntid for styret samlet. Tiden skal dekke både styremøter og forberedelse. Overskridelser av rammen skal godkjennes av selskapsmøtet, som også løpende kan justere den fastsatte ramme.

Timesats for interntid fastsettes av selskapsmøtet for det enkelte år og skal gi en tilfredsstillende kompensasjon for bortfall av annet fakturerbart arbeid⁴⁴. Påløpt interntid faktureres kvartalsvis og tas med i de kvartalsvise oppgjør.

Avskrivninger av partnernes honorarkrav eller timereserve regnes ikke som selskapskostnad med mindre sjette avsnitt kommer til anvendelse. Dersom flere av partnerne har andel i honorarkravet eller timereserven, skal beslutning om avskrivning tas av disse i fellesskap og avskrivningen fordeles mellom dem i forhold til deres andel av honorarkravet, med mindre de blir enige om noe annet.

I spesielle tilfelle kan styret beslutte at avskrivningen skal være selskapskostnad. Dette gjelder f.eks. hvor det er selskapsbeslutning å ta oppdrag for klient med usikker betalingsevne, hvor avskrivningen besluttes som ledd i firmapolicy, eller hvor avskrivningen utelukkende skyldes forhold hos klienten og som partneren ikke kunne ha møtt med forholdsregler som forskudd, hyppigere fakturering eller lignende.

Selskapskostnadene fordeles mellom partnerne i henhold til deres selskapsandel.

6.5 B Særkostnader

Følgende kostnader er særkostnader:

- Privattelefon, mobiltelefon, avisabonnement og andre særabonnementer.
- Bilutgifter, inklusive parkeringsutgifter.
- Kurs- og reiseutgifter.
- Premie for separate forsikringer.
- Anskaffelse og drift av kontorutstyr til hjemmekontor.
- Eventuelle erstatningsutbetalinger. Erstatningsutbetaling for fullmektig regnes dog som selskapskostnad.
- Tilbakebetaling av salær
- Særskilt utstyr til eget kontor.
- Klientutlegg

6.6 B Utgifter og inntekter knyttet til advokatfullmektiger og ansatte advokater. Inntekter fra andre ansatte

Utgifter til fullmektiger og ansatte advokater regnes som felleskostnader.

⁴⁴ Satsen kan eventuelt fastsettes til den gjennomsnittlige timepris som vedkommende partner har oppnådd ved ekstern fakturering.

Inntekter fra slike advokater går til reduksjon av felleskostnadene. Det samme gjelder eventuelle inntekter fra fakturerbart arbeid fra andre ansatte.⁴⁵

6.7 B Fordeling av overskudd (underskudd)

Hver partners overskudd beregnes som differansen mellom hans/hennes brutto advokathonorarer⁴⁶ og hans/hennes særutgifter samt andel av selskapskostnad. Dersom særinntekter har inngått til selskapet, legges disse til hans/hennes brutto honorarer som del av samlet brutto inntekt.⁴⁷ Fordelingen mellom arbeidsgodtgjørelse og overskuddsandel fastsettes av selskapsmøtet⁴⁸.

6.8 B Likviditetsstyring – felles likviditet

Alle salærer og utlegg som faktureres klienter, tas inn over firmaets salærkonto. Det samme gjelder styre- og andre honorarer som inngår i inntjening fra virksomheten.

Den enkelte partner kan få ut et månedlig uttak som fastsettes på forhånd av styret for hvert år. Som utgangspunkt kan det tas ut 1/12 del av (80 % av) den enkeltes antatte nettoinntekt for året i henhold til budsjett, men uttaket må avpasses etter periodisert resultatbudsjett for hvert kvartal. Særutgifter kan dekkes av selskapets midler dersom de ligger innenfor det månedlige uttak. I andre tilfeller må de dekkes direkte av vedkommende partner.

Etter utløpet av hvert kvartal foretas beregning av over/underskudd etter reglene i pkt. 6.7.B. Andel overskudd utover summen av månedlige uttak kan tas ut av den enkelte, mens firmaet må refunderes dersom summen av månedlige uttak har oversteget hans/hennes andel av overskuddet. Andel underskudd må også refunderes.

Den enkelte kan ikke uten styrets godkjenning ta ut mer enn faktisk inngått salær for seg selv. Overuttak i forhold til dette innbetales til firmaet etter avregning i forbindelse med de kvartalsvise oppgjør.

⁴⁵ Også i en kontorfellesskapsmodell kan det være hensiktsmessig med felles ansvar for fullmektiger og ansatte advokater, for å fremme bruk av disse. Alternativt kan fullmektigenes inntekter og utgifter henføres til den partner som er ansvarlig for det enkelte oppdrag eller klient. Dette krever imidlertid beregning av de kostnader som skal tilordnes fullmektigen. Arbeid utført av fullmektig/ansatt advokat bør i utgangspunktet avregnes til priser som gjenspeiler deres kostnader (lønn, kontor, sekretærhjelp, generell overhead). Dersom man ønsker at det skal være et incitament til å benytte fullmektigene, kan prisen settes lavere slik at bruk gir et overskudd. Styret eller selskapsmøtet bør fastsette hva satsen skal være.

⁴⁶ Dette inkluderer inntekter fra advokatfullmektiger dersom man har valgt å tilordne disse til den enkelte ansvarlige partner, jf note 16.

⁴⁷ Dette er en ren kontorfellesskapsmodell for resultatfordeling (You eat what you kill). Det kan lages modeller som modifiserer dette slik at for eksempel partnere med høyere honorarinntekter belastes med en høyere andel av selskapskostnadene, for eksempel ved at kostnadene fordeles relativt til inntektene.

⁴⁸ Det bør vurderes dette er en beslutning som kan overlates til den enkelte, særlig i selskaper som følger "kontorfellesskapsmodellen". Det er imidlertid viktig også i disse selskapene at den delen som er arbeidsgodtgjørelse, ikke er lavere enn lønn til den høyest ansatte i selskapet, med mindre det foreligger særlige forhold.

I forbindelse med de kvartalsvise oppgjør kan styret også gjøre endringer i de månedlige uttak dersom utviklingen over året tilsier det.

6.8 C Likviditetsstyring – separat likviditet

Alle salærer og utlegg som faktureres klienter, tas inn over firmaets salærkonto, men overføres automatisk til en driftskonto for den enkelte partner.

Hver partner er forpliktet til selv å dekke sine særkostnader herunder klientutlegg, og til å foreta slike innbetalinger til å dekke firmaets felleskostnader som er nødvendige.

Innbetalingen av den nødvendige likviditet til dekning av løpende kostnader fordeles mellom partnerne i henhold til den andel av felleskostnadene som de skal dekke i henhold til avtalen.

Innbetaling av beløp til dekning av felleskostnader foretas som utgangspunkt månedlig med basis i det fastlagte likviditetsbudsjett

6.9 B Sykdom og foreldrepermisjon

Ved sykdom skal de øvrige partnerne sørge for at løpende saker bearbeides og at den syke partners saksportefølje holdes intakt. De løpende inntekter av andre partners arbeid med den syke partners portefølje regnes som inntekt hos den eller de som har utført arbeidet.

Partnerne har rett til å ta foreldrepermisjon i den utstrekning som følger av offentlige regler. I permisjonstiden skal de øvrige partnere sørge for at hans/hennes saker og klienter ivaretas på en forsvarlig måte, og slik at saker og klienter kan tilbakeføres til vedkommende partner når han eller hun er tilbake fra permisjonen. De løpende inntekter av andre partners arbeid med porteføljen til partner i permisjon regnes som inntekt hos den eller de som har utført arbeidet.

I en seks måneders periode av permisjonstiden skal vedkommende partner ikke belastes med felleskostnader⁴⁹. Han/hun må dekke sine særutgifter og har selv ansvar for å dekke sitt inntektsbehov. Styret kan i særlige tilfeller avtale endringer i dette med den enkelte partner.

6.10 B Nedtrapping

En partner som har fylt 62 år har rett til å trappe ned sin advokatvirksomhet uten at dette anses å være mislighold av selskapsforholdet⁵⁰. Nedtrappingen får likevel ingen betydning for hans/hennes ansvar for felleskostnader, med mindre styret inngår avtale om det med den enkelte partner. Grunnlag for redusert kostnadsandel kan være overføring av klienter og saker, bistand med administrativt arbeid osv.

Uten særskilt avtale kan slik tilknytning ikke vare lenger enn fem år, og skal i alle fall opphøre når han/hun fyller 70 år.⁵¹ Avtale om nedtrapping må vedtas av selskapsmøtet.

⁴⁹ Dersom man mener at dette blir for stor belastning for de øvrige, kan man eventuelt avtale en redusert betalingsforpliktelse.

⁵⁰ Dette forutsetter at det ikke er fast nedtrappingsplan som gjelder for alle partnere.

⁵¹ Det kan vurderes om 70 års aldersgrense er for høyt i selskapsforhold. Selv man har valgt "kontorfellesskapsmodellen" for økonomi, har selskapet et ansvar for alt som blir foretatt i selskapets navn.

7 Avslutning av selskapsforhold

7.1 Uttreden ved oppnådd aldersgrense

Hver partner har plikt til å tre ut av selskapet ved opphøret av nedtrappingsordningen etter pkt. 6.8 A / 6.10 B og i alle tilfeller senest ved utgangen av det år han/hun fyller 70 år⁵².

Vedkommende partner er forpliktet til å arbeide for at hans/hennes klienter forblir i selskapet, dog slik at klientens ønske er avgjørende.

Selskapet har rett og plikt til å oppbevare arkivmateriale knyttet til den uttredende advokats saker og klienter i henhold til de vanlige regler om dette.

7.2 Uttreden etter oppsigelse fra partner

En partner kan tre ut av selskapet med minst seks måneders skriftlig varsel. Styret kan godta kortere oppsigelsestid.

Dersom den uttredende partner ikke skal fortsette virksomhet som privatpraktiserende advokat, forblir den klientportefølje han/hun var ansvarlig for, i selskapet, og selskapet må sørge for at denne ivaretas på en forsvarlig måte. Dersom selskapet ønsker at saker og klientforhold skal avsluttes, har selskapet og den uttredende partner felles ansvar for at dette gjøres i samsvar med Regler for god advokatskikk.

Dersom den uttredende skal videreføre advokatpraksis et annet sted, har han/hun rett og plikt til å videreføre løpende saker og klientforhold, med mindre annet avtales med selskapets styre. Likeledes beholder den uttredende partner de øvrige klienter han/hun har tilført og har arbeidet for i større utstrekning og lengre tid enn de øvrige. I de tilfeller hvor klienten konkret gir uttrykk for at han/hun etter vedkommende partners uttreden fortsatt ønsker å forholde seg til selskapet, skal dette respekteres, og den uttredende partner har intet krav på kompensasjon i et slikt tilfelle.

Den uttredende som skal videreføre advokatvirksomhet et annet sted, har rett og plikt til å ta med seg de saksdokumenter og arkivmateriale som er knyttet til klienter som han/hun tar med seg, jf. forrige avsnitt. Selskapet har rett til å beholde kopier av dokumenter som måtte være nødvendig av hensyn til eventuelt erstatningskrav som måtte gjøres gjeldende mot selskapet i ettertid.

Selskapet og den uttredende skal i fellesskap bli enige om hvordan klientene skal informeres om uttreden. Dette bør primært gjøre i felles brev på vegne av både den uttredende og selskapet. Dersom det ikke blir enighet om et slikt brev, har partene hver for seg rett til å informere klientene.

Dersom oppsigelse skjer som følge av at styret nekter å godkjenne klient eller oppdrag eller som følge av valg mellom klienter og oppdrag ved interessekonflikt jf. pkt. 4.2, har den uttredende partner rett til å si opp sitt deltakerforhold og ta sin advokatvirksomhet ut av selskapet så snart som dette praktisk lar seg gjøre, for å fortsette sin advokatvirksomhet et

⁵² Se note 51.

annet sted. Det økonomiske oppgjør foretas per utløpet av den måned da deltakerforholdet faktisk opphørte.⁵³

Forøvrig skjer oppgjør med uttredende partner etter bestemmelsene i punkt 7.5. Det samme gjelder oppgjør med arvinger dersom en partner dør.

7.3 Oppsigelse fra selskapets side

Selskapet kan beslutte å si opp et partnerskap dersom en partner

- over tid ikke følger selskapets fastsatte rutiner eller oppfyller fastsatte krav til inntjening eller debiterbar tid
- misligholder partneravtalen på annen måte, selv om misligholdet ikke er av slik karakter at det gir rett til utelukkning etter pkt. 7.4
- har vært mer enn 50 % sykemeldt i minst 18 måneder i en 36 måneders periode, og det ikke sannsynliggjøres at de forhold som forårsaket sykemeldingene har bortfalt.⁵⁴

Slik oppsigelse kan ikke foretas før han/hun har fått rimelig tid til å forbedre forholdet, og varsel om at oppsigelse vil bli vurdert dersom slik forbedring ikke finner sted innen rimelig frist.

Oppsigelsestiden skal i slike tilfeller være 12 måneder, og til nærmeste kvartal etter utløpet av kvartalet. For øvrig gjelder bestemmelsene i pkt. 7.4 fjerde og følgende avsnitt tilsvarende.⁵⁵

Dersom oppsigelsen skyldes sykefravær, og han/hun fortsatt er sykemeldt minst 90 % når saken fremmes for selskapsmøtet, kan oppsigelsen vedtas med tre måneders frist.

7.4 Utelukkning

Dersom en partner opptrer på en slik måte at han eller hun vesentlig skader selskapets renommé eller på noe vesentlig punkt bryter denne avtale, kan vedkommende utelukkes fra selskapet. Det samme gjelder dersom en partner gjør seg skyldig i straffbart underslag eller annen alvorlig økonomisk kriminalitet, mister sin advokatbevilling eller blir ekskludert fra Advokatforeningen.

Likeledes kan en partner utelukkes dersom vedkommendes private økonomi er i en slik forfatning at dette innebærer alvorlig fare for tap for selskapet eller de øvrige partnere. Slik utelukkning kan bare finne sted etter at partneren er varslet om at utelukkning vurderes og vedkommende ikke har ordnet opp i forholdet innen en frist som er fastsatt i varselet.⁵⁶

Vedtaket om utelukkning må inneholde tidspunkt for når opphør skal skje. Oppsigelsesfristen på seks måneder gjelder ikke i slike tilfeller. Vedtaket kan inneholde bestemmelse om at

⁵³ Denne bestemmelsen må tilpasses selskapets økonomimodell. Dersom det er "kontorfellesskapsmodell", kan det være rimelig at vedkommende må være med å dekke kostnader for eksempel i en tremåneders periode, og at det økonomiske oppgjør foretas tre måneder etter dette, jf. pkt. 7.5.4.

⁵⁴ Dette bør gjelde selv om det er den sykemeldte som må bære de største økonomiske konsekvenser av sykemeldingen.

⁵⁵ Det synes mest naturlig å regulere forholdet til klienter på samme måte som ved utelukkning, og ikke som ved oppsigelse fra partners side.

⁵⁶ Det kan vurderes som sanksjonen heller bør være oppsigelse etter pkt. 6.3. Det vil imidlertid gi lenger oppsigelsestid, noe som kan være problematisk dersom forholdet medfører stor fare for tap for selskapet.

vedkommende må være med å dekke selskapets kostnader i en periode på inntil seks måneder fra vedtaket⁵⁷.

Den utelukkede partner har rett og plikt til å ta med seg de saker og klienter hvor vedkommende har vært klientansvarlig, og har selv ansvar for å videreføre eller avslutte løpende saker for slike klienter. Løpende saker hvor vedkommende har vært saksansvarlig mens andre advokater i selskapet er klientansvarlig, skal videreføres i selskapet, med mindre selskapet eller klienten uttrykkelig ønsker noe annet.

Den utelukkede partner har rett og plikt til å ta med seg de saksdokumenter og arkivmateriale som er knyttet til klienter som vedkommende tar med seg, jf. forrige avsnitt. Selskapet har rett til å beholde kopier av dokumenter som måtte være nødvendig av hensyn til eventuelt erstatningskrav som måtte gjøres gjeldende mot selskapet i ettertid.

Dersom den utelukkede partner ikke har rett til å videreføre sin advokatvirksomhet, skal selskapet sørge for at vedkommendes klienter ivaretas i henhold til Regler for god advokatskikk, og kan kreve et rimelig vederlag av den utelukkede for dette arbeidet.

Selskapet har rett til å informere den utelukkede partners klienter om at vedkommende partner har sluttet i selskapet.

Ved utelukkning fastsettes den utelukkede partners tilgodehavende i henhold til bestemmelsene i pkt.7.5, men det gjøres fradrag for dekning av kostnader etter bestemmelsene ovenfor og eventuelt erstatning til selskapet for den skade den utelukkede har forvoldt ved sin opptreden.

7.5 Fellesregler

7.5.1 Oppgjør for eierandel⁵⁸

Ved uttreden, oppsigelse, utelukkning og oppgjør med ektefelle eller arvinger skal utløsningssummen for andelen i Selskapet settes til vedkommende partners innskudd i Selskapet samt tilbakebetaling av eventuelt lån til dette. I tillegg har han/hun rett til arbeidsgodtgjørelse og sin andel av selskapets overskudd per utløpet av oppsigelsesfristen i henhold til den avtale som gjelder for fordeling av overskudd.⁵⁹

Til fradrag kommer eventuelle forpliktelser til å dekke fremtidige kostnader, jf. pkt. 7.4 tredje avsnitt, dekning av kostnader eller erstatning i henhold til pkt. 7.4 siste avsnitt, fradrag for ikke fakturerte eller ikke innbetalte honorarer jf. pkt. 7.5.2, vederlag for administrativ bistand i henhold til pkt. 7.5.3 eller merkostnader som følge av forsikringsutbetalinger, jf. pkt. 5.1 og 5.2.

⁵⁷ Dersom husleieforpliktelsene er vesentlige og vanskelig å få redusert, kan det vurderes om det i utelukkelsestilfellene bør være regel om at vedkommende må være med å dekke disse i en lengre periode.

⁵⁸ Bestemmelsen må tilpasses etter hvordan man har regulert inntreden i selskapet – om det er betalt for gjenstander, innbetalt innskudd osv.

⁵⁹ Dersom vedkommende skal ha rett til en andel av selskapets “verdi”, må det angis i avtalen hvorledes denne skal fastsettes.

7.5.2 Særlig om opptjente men ikke fakturerte eller innbetalte honorarer.

Opparbeidede, ikke inntektsførte salærer for den uttredende må faktureres pr. opphørstidspunktet, med mindre salæret av særlige grunner ikke er faktureringsmodent, for eksempel som følge av offentligrettslige regler eller som følge av avtaler med klient eller interne rutiner.

I den grad slike salærer skal tilfalle den uttredende eller arvinger, oppstår det rett til betaling først når honoraret er innkommet til selskapet.

7.5.3 Vederlag for administrativ bistand i forbindelse med uttreden

I den grad selskapet må utføre administrativt arbeid i forbindelse med fratredelsen, kan selskapet kreve et rimelig vederlag for dette.

7.5.4 Betaling

Utløsningssummen skal betales innen tre måneder fra utløpet av oppsigelsestiden, eller fra det tidspunkt utløsningssummen er fastsatt dersom dette skjer senere. Beløpet renteberegnes etter samme rentefot som selskapets kassekreditt, eller, dersom selskapet ikke har kassekreditt, vanlig kassekredittrente hos selskapets bankforbindelse. Renten beregnes fra en måned etter utløpet av oppsigelsestiden.

Oppgjør for andel av overskudd foretas når årsoppgjøret for vedkommende år er ferdig, og på samme tidspunkt som overskudd utbetales til de gjenværende partnere⁶⁰. Fakturerte men ikke innbetalte beløp som skal tilfalle den uttredende eller arvinger direkte, utbetales innen 14 dager fra de har inngått til selskapet.

De gjenværende partnere kan imidlertid kreve at utløsningssummen helt eller delvis gjøres opp ved uttak av naturalia, begrenset til slike gjenstander som er anskaffet av selskapet, men har vært brukt av den uttredende. Gjenstander verdsettes til bokført verdi. Utgiftsførte eller helt avskrevne gjenstander som må antas å ha en ikke ubetydelig verdi, verdsettes til rimelig omsetningsverdi. Regelen om plikt til naturaluttak gjelder likevel ikke partners ektefelle eller arvinger eller dersom vedkommende partner ikke skal fortsette advokatvirksomhet.

Ved forsinket betaling i forhold til betalingsfrist som angitt ovenfor, beregnes morarente i henhold til morarenteloven.

7.5.5 Ansvar for fremtidige erstatningskrav – forsikringsdekning

Ansvarskrav som følge av advokatvirksomhet mens den uttrådte advokat var partner i selskapet, vil kunne gjøres gjeldende både mot selskapet og vedkommende partner, samt mot vedkommendes eventuelle nye forsikringsgiver.

Partene er forpliktet til å samarbeide om å løse eventuelle erstatningssaker på best mulig måte.

⁶⁰ Avtalen er basert på at arbeidsgodtgjørelse er utbetalt løpende gjennom året. Ved beregning av vedkommendes andel av overskuddet, må det tas hensyn til arbeidsgodtgjørelsen på samme måte som det gjøres for de øvrige partnere. Dersom også fastsettelse av arbeidsgodtgjørelse gjøres som en "årsoppgjørdisposisjon", bør betaling av alt "overskudd" skje samtidig.

Dersom den uttrådte partner sluttet å drive advokatvirksomhet da han/hun trådte ut av selskapet, og erstatningskravet ikke dekkes av selskapets forsikring, enten fordi slik dekning ikke finnes eller fordi forsikringsbeløpet er for lavt, er det selskapet som i forholdet mellom partene er forpliktet til å dekke erstatningskrav og kostnader som eventuelt ikke er dekket av forsikringen. Dersom erstatningskravet skyldes grovt uaktsom eller forsettlig skadevoldende handling fra den uttrådte partner, og selskapet må dekke dette, har selskapet regress mot vedkommende partner.

Selv om den uttrådte partner skal drive advokatvirksomhet i et annet foretak, er selskapet forpliktet til å sørge for at den uttreddende er dekket i selskapets forsikringsordning i en periode på minst tre kalenderår⁶¹ etter fratredelsen. Eventuelle identifiserbare merkostnader ved slik dekning kan kreves betalt av den uttreddende⁶². Dersom det reises krav mot selskapet som skyldes forsett og således ikke er dekket av forsikring, kan selskapet søke regress hos vedkommende partner for eventuelle utbetalinger som følge av erstatningskravet.⁶³

Dersom den uttrådte partner, eller eventuelt dennes nye forsikringsgiver blir dømt til å betale erstatning for forhold mens vedkommende partner var i selskapet, kan han/hun, eller vedkommendes nye forsikringsgiver, kreve regress hos selskapet eller dets forsikringsgiver.

7.6 Oppløsning

Selskapsmøtet kan vedta å oppløse selskapet. Møtet velger da et avviklingsstyre.

Dersom et flertall av partnerne treffer beslutninger som innebærer slike vesentlige forandringer for selskapet og den enkelte partners advokatvirksomhet⁶⁴ at det ikke er rimelig at de gjennomføres mot en partners vilje, kan partnere som er imot beslutningen, istedenfor å tre ut etter bestemmelsene i pkt.7.2, kreve at selskapet oppløses etter reglene i nærværende bestemmelse. Det kreves at minst en fjerdedel av selskapets partnere er med på slikt krav om oppløsning

Tilsvarende kan de gjenværende partnere med fire femtedelsflertall kreve at selskapet oppløses istedenfor uttredden, dersom en tredjedel eller fler av partnerne innenfor en periode på 6 måneder sier opp selskapsavtalen til uttredden.

Ved oppløsning har den enkelte partner som hovedregel rett og plikt til å overta både eiendeler, kontrakter og forpliktelser som spesielt er knyttet til ham/henne, med mindre slikt uttak fører til vesentlig verdiforringelse av gjenværende eiendeler. De øvrige aktiva realiseres samlet med mindre avviklingsstyret beslutter noe annet. Samtlige forpliktelser som selskapet

⁶¹ Periodens lengde bør fastsettes ut fra hvor lang tid det kan gå før erstatningskrav reises. Dette vil variere etter typer saker. Innenfor forretningsjus kan tre år være nok, men merk at erstatningskrav knyttet til rådgivning vedrørende skatt og store internasjonale kontrakter ofte kan komme svært lenge etter at rådgivningen er gjort.

⁶² Se dog note 22.

⁶³ Bestemmelsen er basert på at ansvarsforsikringen er en firmaforsikring. Dersom det var individuell forsikring kan det være rimelig å regulere at dersom en partner trer ut av selskapet for å fortsette advokatvirksomhet et annet sted, er vedkommende i en periode på tre kalenderår etter fratredelsen forpliktet til å sørge for å være dekket av ansvarsforsikring med minst like høy forsikringssum som vedkommende hadde mens han/hun var partner i selskapet.

⁶⁴ Alternativet til denne litt skjønsmessige bestemmelse, er å regulere at visse grunnleggende beslutninger krever enstemmighet. Det må i tilfelle reguleres i pkt. 3.1.

har påtatt seg, skal betales i den utstrekning ikke alle partnere har samtykket i at forpliktelsen kan sikres ved avsetning.

Saksansvarlig partner har ansvar for at saker og klienter videreføres eller avsluttes i henhold til Regler for god advokatskikk. Avviklingsstyret har det overordnede ansvar for at dette ivaretas.

Partnere som skal videreføre sin advokatpraksis et annet sted, har rett og plikt til å ta med seg de saksdokumenter og arkivmateriale som er knyttet til klienter som han/hun tar med seg. For saker og klienter som avsluttes, må avviklingsstyret sørge for tilfredsstillende oppbevaring av arkivmaterialet. Kostnadene ved dette kan belastes de partnere som ikke viderefører sin advokatvirksomhet.

Ved oppløsning av selskapet må avviklingsstyret sørge for at det er tilstrekkelig forsikringsdekning for krav som måtte gjøres gjeldende etter oppløsningen. Forsikringsdekningen må omfatte tidligere partnere og ansatte advokater.

8. Tvister og tvisteløsning

Uenighet om forståelsen eller gjennomføringen av denne avtale søkes løst ved forhandlinger.

Dersom forhandlinger ikke har ført frem innen tre uker fra forhandlinger ble krevet av en part, kan hver av partene kreve at det oppnevnes en advokatmekler til å bistå i tvisten. For slik mekling gjelder Advokatforeningens retningslinjer for mekling ved advokat. Dersom partene ikke blir enige om valg av mekler innen en uke, kan hver av partene kreve at denne oppnevnes av Advokatforeningens generalsekretær.

Dersom tvisten gjelder akutte forhold til løpende oppdrag eller akutte økonomiske forhold mellom partene, kan hver av partene umiddelbart kreve at Advokatforeningens generalsekretær oppnevner advokatmekler.

Dersom mekling ikke er avsluttet innen to måneder fra mekling ble krevet, kan hver av partene kreve at tvisten løses ved voldgift. Er tvistegjenstandens verdi mindre enn eller lik kr. 300.000,-, skal tvisten avgjøres av en enevoldgiftsdommer oppnevnt av leder i Advokatforeningen. Er tvistegjenstandens verdi større enn kr. 300.000,-, skal det oppnevnes en voldgiftsrett bestående av tre voldgiftsdommere. Disse oppnevnes av lederen i Advokatforeningen med mindre partene blir enige om noe annet⁶⁵. Forøvrig gjelder bestemmelsene i voldgiftsloven.

⁶⁵ Det kan være vanskelig å regulere at partene hver oppnevner en voldgiftsdommer, som så i fellesskap oppnevner leder, fordi det kan være flere enn to parter i tvisten.